

3. Педагогіка вищої школи / В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волощук [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. – К. : Педагогічна думка. – 2009. – 256 с.
4. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

Булда А. А., Корецкая А. С. Интернационализация высшего педагогического образования как фактор развития профессиональной подготовки специалистов.

Статья посвящена актуальным проблемам интернационализации высшего педагогического образования, как важного условия современной профессиональной подготовки будущих учителей для новой реформированной украинской школы. Опираясь на основные положения "Педагогической Конституции Европы" как важного документа практической реализации основных подходов к интеграции педагогической подготовки будущих учителей, исследуются основные аспекты определения единой ценностной и методологической платформы подготовки нового учителя для объединенной Европы XXI века. Цель статьи актуализировать основные параметры педагогического образования, принципы ее развития, содержание, условия и ожидаемые результаты реализации.

Ключевые слова: интернационализация, высшее педагогическое образование, украинская школа.

Bulda A., Koretskaya A. Internationalization of higher pedagogical education as a factor in the development of professional training of specialists

The article is devoted to the actual problems of internationalization of higher pedagogical education as an important condition of modern professional training of future teachers for a new reformed Ukrainian school. Based on the main provisions of the Pedagogical Constitution of Europe as an important document of practical implementation of the main approaches to the integration of teacher training of future teachers, the main aspects of the definition of a unified value and methodological platform for the preparation of a new teacher for a united Europe of the XXI century are explored. The purpose of the article is to actualize the main parameters of pedagogical education, the principles of its development, content, conditions and expected results of implementation.

Keywords: internationalization, higher pedagogical education, Ukrainian school.

УДК 378.014.3:34(477)

Шитий С. І.
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ НОВІТНЬОЇ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблемні питання концепції реформування вищої юридичної освіти в Україні. Проаналізовано окремі дискусійні положення концепції. Також проаналізовано законопроекти, напрацьовані на основі концепції реформування вищої правничої освіти.

Ключові слова: право, освіта, юридична освіта, правнича освіта, вища освіта, вища юридична освіта, вища правнича освіта.

Україна, як незалежна держава, в останні роки стала на шлях кардинальних реформ основних сфер суспільного життя. Ключову роль у реалізації будь-яких реформ відіграють правники. Як законодавці, юристи формують правові основи

проведення реформ. Як державні службовці, юристи на підприємствах, установах і в організаціях правники забезпечують їх реалізацію і належне впровадження в практику. Враховуючи значення фахівців у галузі права, особливого значення набуває нині процес їх підготовки. Тобто вища юридична освіта, її реформування і приведення у відповідність з передовими світовими європейськими освітніми інституціями. Значення реформи вищої юридичної освіти важко переоцінити, тому запропонована Міністерством освіти і науки України концепція реформування вищої юридичної освіти викликала широкий суспільний резонанс і бурхливі дискусії серед науковців у галузі права.

Опублікування концепції реформування вищої юридичної освіти викликало значний суспільний резонанс і активне обговорення у широких масах науковців у галузі освіти і права. Було проведено національну правову дискусію, щодо реформування вищої юридичної освіти. Питання реформи вищої юридичної освіти досліджували фахівці Б. І. Андрусин, Ю. Г. Барабаш, В. В. Комаров, П. С. Пацурківський, Р. С. Мельник, О. А. Шаблій та інші.

Основною проблемою, що розглядається в статті, є невизначеність у концепції реформування вищої юридичної освіти правового статусу фахівців, що здійснюють юридичну діяльність, але не віднесені концепцією до юристів і правові наслідки такої невизначеності.

Завданням статті є аналіз концепції реформування вищої юридичної освіти в Україні, визначення проблемних і дискусійних питань концепції, прогнозування негативних правових наслідків реалізації концепції у теперішній редакції.

Відповідно до положень представленої для обговорення Міністерством освіти і науки України концепції реформування вищої юридичної освіти, концепція засновується на рекомендаціях провідних науковців правників і Європейських правозахисних організацій. Преамбула оприлюдненої концепції закріплює відданість принципам Європейської освітньої системи і врахування пропозицій міжнародних правозахисних організацій [1, с. 1-2]. Разом з тим сам текст концепції викликає певні запитання. Так, стаття дев'ята концепції визначає правничими професіями виключно професії судді, адвоката, прокурора і нотаріуса. Одразу виникає запитання: який вид діяльності здійснюють співробітники юридичних відділів державних органів, установ та організацій, юристи на підприємствах, юрисконсульти, фахівці з надання безоплатної правової допомоги і правозахисники? Чи є юристами співробітники Міністерства юстиції України? До чого відноситься діяльність вчителів права в школі, викладачів правничих дисциплін в у ВНЗ, науковців у галузі права? Відповідно до оприлюдненої концепції, юристами оголошено лише фахівців, які, за винятком нотаріусів, починають діяти лише у тих випадках, коли права людини або норми закону порушено. Разом тим з числа юристів виключено усіх, чиїм обов'язком є реалізація прав людини і норм закону, що є не цілком логічним, оскільки, теоретично, нормою у суспільстві оголошено дотримання прав людини і положень закону, а не їх порушення і ніяк не навпаки. Концепція ж по суті надає тим, хто захищає права людини і усуває порушення закону правовий статус вищий ніж тим, хто права людини забезпечує, а норми закону реалізує [1, с. 4]. Стаття дванадцята частково відповідає на згадані запитання, визначаючи види професійної діяльності у сфері права. Так, відповідно до концепції, професійною діяльністю в сфері права, окрім діяльності

правничих професій, є проходження державної служби чи служби в органах місцевого самоврядування на посадах керівників та заступників керівників юридичних служб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також на посадах, пов'язаних з представництвом в суді таких органів; проходження державної служби в Міністерстві юстиції України та його територіальних підрозділах, із застосуванням стандартів професійної діяльності в сфері права; робота на посадах, пов'язаних з наданням безоплатної правничої допомоги в органах (установах), уповноважених законом на надання такої допомоги; робота на посадах помічника судді, помічника адвоката, помічника прокурора, помічника нотаріуса; робота на посадах керівників юридичних служб в юридичних особах приватного права, а також на посадах, пов'язаних з представництвом в суді таких юридичних осіб; робота на посадах юриста (юрисконсульта) в юридичних особах, основним видом діяльності яких є діяльність у сфері права; науково-викладацька робота (для посад судді Верховного Суду та Конституційного Суду України). Тобто, концепція визнає юристів поза межами означених у статті дев'ятій професій, але відмовляється визначати їх юристами. Особи, які здійснюють відповідно статті дванадцятої концепції професійну діяльність у сфері права є ким? Якщо вони не мають статусу юриста, то на основі чого вони здійснюють професійну діяльність у сфері права? За такою логікою виходить, що будь-хто, хто не має статусу юриста, може здійснювати професійну юридичну діяльність. Відповідно, тим же адвокатом, прокурором, суддею або нотаріусом може бути будь-яка людина, що підходить за формальними ознаками. І якщо професійною діяльністю у сфері права можуть займатися не лише юристи, то на основі чого встановлюються спеціальні формальні вимоги? Чи не можна це розглядати як якусь форму дискримінації? На ці питання оприлюднена концепція відповідей на жаль не надає [1, с. 4].

Окремо слід згадати про інший важливий напрямок правничої професії, а саме про викладачів і науковців у галузі права. Відповідно до положень оприлюдненої концепції викладання права або наукові правові дослідження не віднесені до професійної діяльності у сфері права. Разом з тим весь розділ другий присвячений високим стандартам вищої юридичної освіти, але там відсутні згадки про те, хто ці високі стандарти буде забезпечувати. Тобто, виникає ситуація коли суддю, адвоката, прокурора або нотаріуса навчатиме особа, яка не лише не віднесена до числа юристів, а і сама її викладацька діяльність не є професійною у галузі права. Якщо спростити, відповідно до концепції, юристів в Україні матимуть право навчати особи, які не мають жодного відношення до юридичної професії. Юристів навчатимуть не юристи [1, с. 4-8]. Автори концепції пояснюють свою позицію необхідністю реформи і підвищенням якості фахівців у галузі права. На підставі аналізу статистичних даних авторами концепції доводиться нагальність проведення такої реформи. Акцентується увага, що більшість фахових, визнаних концепцією, юристів підготовлена у відповідних фахових правничих школах. Ключовими складовими реформи, які були напрацьовані робочою групою Міністерства освіти і науки України та відображені в підготовленому нею проекті концепції реформування правничої освіти виділяють: необхідність підготовки правників за однією спеціальністю "Право" та, відповідно, виключення з системи правничої освіти інших спеціальностей, підготовка за якими не дає можливості отримати достатню кількість знань і навичок, необхідних для зайняття правничою професією (суддя, адвокат, прокурор, нотаріус); необхідність

запровадження єдиного кваліфікаційного іспиту для випускників зі спеціальності “Право”, що дасть змогу забезпечити їхню якісну підготовку, реальну атестацію здобутих знань і навичок, а також полегшити доступ до правничих професій; запровадження наскрізної магістратури зі спеціальності “Право”, наслідком якої буде цілісність і “суддецентричність” підготовки правників. Саме принцип “суддецентричності” правників ліг в основу запропонованої концепції [2, с. 10-15]. Крім того, автори концепції і її прихильники наголошують на необхідності повноцінного впровадження компетентного підходу підготовки юриста, що на їхню думку дозволить зробити його більш конкурентним на ринку праці і наблизить можливість міжнародного визнання юристів, підготованих українськими правничими школами. Ставиться пріоритет досягнення високих європейських стандартів шляхом встановлення високих освітніх вимог нового покоління і поглиблення професіоналізації юридичної професії [3, с. 23-30].

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що оприлюднена концепція вищої юридичної освіти в Україні є лише робочим проміжним варіантом остаточного документа, а Міністерство освіти і науки України вчинило абсолютно правильно та у дусі передових європейських демократичних традицій, оприлюднивши проект реформування юридичної освіти в Україні ще на стадії формування концепції для залучення громадянського суспільства і наукової спільноти України до обговорення і удосконалення, а також ефективної реалізації майбутньої реформи. Автори концепції ставлять за мету вирішення основоположних проблем осучаснення української вищої юридичної освіти і професіоналізації українських юристів, але їхній підхід не виглядає повністю завершеним.

Разом з тим, народними депутатами України до Верховної Ради подано одразу декілька законопроектів, які ґрунтуються на положеннях наведеної вище концепції. Перший з них, за авторством представників Міністерства освіти і науки України, у пункті четвертому статті 21 встановлює закріплене в концепції дискусійне твердження про те, що правничими професіями в Україні є професії судді, адвоката, прокурора і нотаріуса. У пункті шостому цієї ж статті встановлюється перелік професій, які пов’язані з правничими, але такими не є, а саме: проходження державної служби чи служби в органах місцевого самоврядування на посадах керівників та заступників керівників юридичних служб органів державної влади та органів місцевого самоврядування із застосуванням стандартів професійної діяльності в сфері права; проходження державної служби в Міністерстві юстиції України та його територіальних підрозділах, із застосуванням стандартів професійної діяльності в сфері права; робота на посадах, пов’язаних з наданням безоплатної правничої допомоги в органах (установах), уповноважених законом на надання такої допомоги; робота на посадах помічника судді, помічника адвоката, помічника прокурора, помічника нотаріуса, які не були включені до правничих професій у межах концепції; науково-викладацька робота в правничій школі, яку на відміну від положень концепції таки включено хоча б до пов’язаної з правничими професіями. Але науково-дослідна діяльність у галузі права не включена навіть і до пов’язаних з правом професій. Крім того, слід звернути увагу, що автори законопроекту проігнорували професії співробітників юридичного відділу у державних структурах або структурах місцевого самоврядування окрім голів і їх заступників. Так само не вважаються навіть наближеними до правничої професії представники юридичних відділів приватних

підприємств, установ або організацій. Залишені поза увагою як проектом закону так і концепцією громадські правозахисні організації та професійні спілки. Крім того, в проекті закону приділено увагу акредитації правничих шкіл, які повинні готувати тих кого визначено як правників, але немає жодного слова про те, хто повинен готувати осіб, що займаються професіями, пов'язаними з правничими. Так само відсутні будь-які норми, що урегулювали б питання підготовки кадрів для правничих шкіл. І, звичайно, проект закону жодним чином не визначає правового статусу професій, пов'язаних з правничими, їх компетентності, кола їхніх прав і обов'язків [4, с. 17-18]. З іншого боку у законопроекті вперше в історії України закріплено галузевий стандарт "Право", а не віддано його розробку і прийняття в обов'язки Кабінету Міністрів України. Також законопроект закріплює основні вимоги і процедуру акредитації правничих шкіл, що ускладнює її зміну і в перспективі може призвести до більшої стабільності системи вищої юридичної освіти в Україні.

Альтернативний законопроект з одного боку значно розширює перелік правників, до яких, у випадку його ухвалення відповідно до статті 19, відноситимуться суддя, адвокат, прокурор, нотаріус, викладач права, дослідник права, третейський суддя, арбітражний керуючий, державний виконавець, приватний виконавець, слідчий, детектив, помічник судді. При цьому, в законопроекті до переліку юристів так само, як і в попередньому, не включені співробітники юридичних відділів приватних установ та організацій, правозахисних громадських організацій і професійних спілок. Не відносить законопроект до юристів також юрисконсультів, помічників адвокатів, помічників нотаріусів, тощо. Крім того, законопроект віддає питання формування державного стандарту "Право" і вимог до правничих шкіл у руки Кабінету Міністрів України, таким чином фактично не змінюючи вже встановлених норм і продовжуючи практику залежності вищої юридичної освіти від особ міністрів освіти і юстиції, а також від політичного курсу влади, що для правничої професії є неприпустимим [5, с. 9-10].

Обидва з представлених законопроектів мають як позитивні так і негативні сторони, але з огляду на незавершеність самої концепції реформування вищої юридичної освіти є передчасними. Хоча навіть поверхневого аналізу достатньо, щоб зрозуміти, що закріплення концепції в існуючому вигляді створить ряд правових колізій. В першу чергу колізійним буде правовий статус осіб, професії яких наближені до правничих і фактично є правничими, але до правничих не віднесені. Тобто у разі прийняття будь-якого із законопроектів, які закріплюють згадану концепцію або відкидають її, величезна кількість людей втратить статус юриста і за формальною ознакою може втратити роботу. Існує ризик, що через подібну колізію на ринку праці просто не буде фахівців для заповнення відповідного сегменту, оскільки не передбачено процедури підготовки і атестації відповідних фахівців.

Другою великою колізією може бути виключення із переліку юристів правозахисників із громадських правозахисних організацій, а також юристів професійних спілок. Адвокатура не має ресурсів для закриття потреби, що може виникнути і специфіка адвокатської діяльності в Україні не дозволить адвокатам ефективно замінити правозахисників і профспілки.

Третьою колізією, що може виникнути, є правовий статус юристів-науковців. Причиною такої ситуації є відсутність дослідників у переліку не лише фахових юристів, а навіть професій наближених до юридичної. У урядовому законопроекті юридичній науці виділено місце додаткового виду діяльності викладачів правничих

шкіл. Для тих, кого концепція і урядовий законопроект визнає юристами, наукова діяльність не передбачена. Інакше кажучи, юридична наука повністю відрізається від юридичної практики, що в умовах сучасного динамічного світу є абсолютно неприпустимим і веде до її знищення.

Крім того, варто зазначити, що в Україні проголошена так звана адвокатська монополія. Так, відповідно до нещодавно внесених змін до Конституції України, стаття 131.2 встановлює, що в суді представляти інтереси громадян можуть виключно адвокати [6, с. 532]. Тобто, лише адвокат має право здійснювати процесуальні дії в межах суду. З іншого боку, відповідно до концепції співробітники юридичних відділів підприємств, установ та організацій різних форм власності не віднесені до переліку юристів, а відповідно до обох поданих до Верховної Ради України законопроектів співробітники юридичних відділів приватних установ взагалі не мають відношення до правничої професії. Відповідно і стандарти юридичної професії на них не поширюються. Це породжує загрозу ситуації, коли в перспективі підготовку юридичних документів приватного підприємства або іншої установи приватної власності здійснюватиме особа без юридичної освіти, а працювати з такими документами у рамках судового процесу змушений буде адвокат з фаховою юридичною освітою. Тобто, юрист вимушений буде працювати з юридичним документом, що може бути складений з порушенням правил документообігу через те, що особа, яка його склала не набула відповідної освіти. Така ситуація призведе до значного ускладнення роботи юриста, руйнування правил складання юридичних документів, заплутаності і, як результат, неефективності правової системи в Україні. Ситуацію легко виправити просто виконавши положення Закону України “Про вищу освіту”, де у статті 5 рівень освіти “бакалавр” визначено як повну вищу освіту [7, с. 2004]. Разом з тим, концепція не визначає осіб, які здобули освітній ступінь бакалавр за спеціальністю “Право” як юристів, визнаючи такими лише осіб підготованих в межах магістерської програми у фаховій правничій школі. Тобто, фактично порушує вже діючий закон. З іншого боку надання бакалаврам права статусу юристів із збереження формули підготовки адвокатів, суддів, прокурорів і нотаріусів за відповідними магістерськими програмами в межах фахових правничих шкіл дозволить одночасно досягти мети, поставленої концепцією, професіоналізації професій судді, адвоката, прокурора і нотаріуса, а з іншого – забезпечити попит підприємств, установ, організацій усіх форм власності у фахівцях юридичного профілю. Звісно це призведе до перевантаження фахових правничих шкіл, але цього можна уникнути розширивши їхній перелік за рахунок науково-дослідних і національних вищих навчальних закладів (ВНЗ), які вже мають значний досвід у підготовці фахівців юридичної професії і забезпечені для цього науковим і навчально-методичними інструментарієм, що не одноразово було наголошено провідними вченими України [8, с. 4].

Останньою, але від того не менш значущою є загроза зростання корупції у галузі вищої юридичної освіти. Сучасні вчені правники визнають і наголошують, що корупція у вищій правничій школі лишається надзвичайно високою і є однією з основних проблем української вищої юридичної освіти. а її подолання – першочерговою метою реформування правничої освіти в Україні [9, с. 40-51]. Відповідно, обмеження юридичного фаху лише чотирма професіями призведе до зростання їх популярності і конкурсу на кожне місце у відповідному вищому

навчальному закладі. Скорочення кількості навчальних закладів, які мають право готувати юристів, призведе до ще більш жорсткої конкуренції між вступниками за право опанувати одну з юридичних професій і, як результат, призведе до збільшення корупційних ризиків, особливо у боротьбі за можливість навчатися за кошти державного бюджету.

Крім того, зменшення ВНЗ, які готують юристів у поєднанні зі зменшенням переліку юридичних спеціальностей, призведе до значного збільшення попиту на послуги вищої юридичної освіти у порівнянні з незначною пропозицією, що, в свою чергу, призведе до відчутного зростання цін за освітні послуги у галузі вищої юридичної освіти і відповідного зростання розміру хабарів. Таке зростання може зробити юридичну професію взагалі недоступною для широких верств населення і в перспективі призвести до формування окремої касти юристів відділених від решти суспільства, які захищатимуть не законність і права людини, а інтереси правлячої еліти і заможних верств населення. Виходом з такої ситуації може бути розширення переліку фахових правничих шкіл. На даний момент фаховими юридичними ВНЗ в Україні є лише Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого і Національний університет "Одеська юридична академія". В професійності співробітників цих ВНЗ немає жодного сумніву, так само, як і в якості підготовки їх випускників, але їх лише два на всю Україну і вони фізично не в змозі забезпечити попит на юридичну професію. Виходом з такої ситуації може бути надання науково-дослідними і національним ВНЗ права створювати фахові правничі школи. Це дозволить не лише забезпечити потребу України у фахових юристах, а і зберегти вже існуючі, побудовані відповідно до вимог часу, практики правничої професії і суспільства правничі школи, такі як, наприклад, правничий факультет Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, який вже багато років забезпечує фахівцями юристами і викладачами права освітню галузь і не лише її [10, с. 106-114]. І подібні фахові правничі школи є у багатьох національних і науково-дослідних ВНЗ, які забезпечують потребу в юристах у певній галузі суспільного виробництва, тому включення їх до переліку фахових на рівні з класичними і спеціалізованими ВНЗ є цілком виправданим і обґрунтованим.

Запропонована Міністерством освіти і науки України концепція реформування вищої юридичної освіти покликана вирішити найважливіші питання удосконалення вітчизняної вищої юридичної освіти і приведення її до європейського рівня шляхом підвищення якості підготовки фахівця і його професіоналізації. Разом з тим запропонований у ній принцип "суддецентричності" не цілком відповідає потребами вищої юридичної освіти в Україні і є занадто вузьким, що може породити ряд небезпечних правових колізій у випадку впровадження концепції в практику в її теперішньому вигляді. Концепція потребує удосконалення з урахування побажань фахівців вищої юридичної освіти і науковців правників. Законопроекти, напрацьовані на основі даної концепції є передчасними і не дозволяють розкрити усі позитивні зміни, які може принести реформа вищої юридичної освіти в Україні. Одним зі шляхів підвищення ефективності реформи вищої юридичної освіти в Україні є розширення переліку правничих професій і розширення переліку фахових правничих шкіл за рахунок науково-дослідних і національних вищих навчальних закладів.

Використані джерела:

1. Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії // Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika> (дата звернення: 5.01.2018)
2. *Барабаш Ю.* Реформа правничої освіти: окремі складові успішної реалізації / Ю. Барабаш // Юридичний журнал “Право України”. – 2017. – № 10. – С. 9-19.
3. *Комаров В.* Вища юридична освіта України: нові виміри / В. Комаров // Юридичний журнал “Право України”. – 2017. – № 10. – С. 20-37.
4. Проект Закону про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії. № 7147 від 28.09.2017 // Верховна Рада України. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62613 (дата звернення 4.02.2017)
5. Проект Закону про юридичну освіту та юридичну (правничу) професію. № 7147-1 від 17.10.2017 // Верховна Рада України. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62728 (дата звернення 4.02.2017)
6. Закон України Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 28. – С. 532.
7. Закон України “Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст.2004
8. *Андрусишин Богдан.* Проблеми підготовки викладача права / Андрусишин Богдан // Голос України. – 2017. – № 51. – С. 4.
9. *Пацурківський П., Гаврилюк Р.* Ціннісні виклики українській юридичній (правничій) освіті / П. Пацурківський, Р. Гаврилюк // Юридичний журнал “Право України”. – 2017. – № 10. – С. 38-55.
10. *Андрусишин Б. І.* Новітні методики викладання у правничій школі як засіб вдосконалення правової освіти / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 22. – С. 104-115.

Шитый С. И. Вызовы и угрозы новой концепции реформирования юридического образования в Украине.

В статье рассмотрены проблемные вопросы концепции реформирования высшего юридического образования в Украине. Проанализированы отдельные дискуссионные положения концепции. Также проанализированы законопроекты подготовленные на основе концепции реформирования высшего юридического образования.

Ключевые слова: право, образование, юридическое образование, высшее образование, высшее юридическое образование.

Shytoy S. Challenges and threats of the modern concept of reforming legal education in Ukraine

The article deals with the problem issues of the concept of reforming higher legal education in Ukraine. Analyzed separate discussion positions of the concept. Also reviewed are draft laws developed on the basis of the concept of reforming higher law education. The main problems of the concept of reforming higher legal education in Ukraine are highlighted. The comparative legal description of the proposed bills is given. Prognosis is suggested that before the development of negative legal phenomena in case of implementation of the concept. The legal conflicts that may arise in case of implementation of the concept are highlighted. Corrupt risks of implementation of the concept are recognized. The range of issues to be resolved for successful reform is defined. The conclusions on improving the concept of reforming higher legal education in Ukraine are formulated. The ways of solving the discussion issues are offered. The consequences of the successful implementation of the concept and the implementation of the reform are projected.

Keywords: law, education, legal education, law education, higher education, higher legal education, higher law education.